

Wet homologatie onderhands akkoord natuurlijke personen

Reinout Wibier¹

Mensen met schulden leven onder continue stress. Dat bemoeilijkt het vinden van oplossingen. Zij zoeken geen hulp, schamen zich en zijn vaak niet in staat de juiste beslissingen te nemen. De maatschappelijke kosten van problematische schulden bij natuurlijke personen zijn schrikbarend. Er zijn geen goede redenen om aan natuurlijke personen te onthouden, wat wij voor bedrijven allang normaal vinden: een effectieve, snelle en zo min mogelijk belastende methode om ondraaglijke schuldenlasten, als het echt niet anders kan, te herstructureren. In deze bijdrage worden concrete voorstellen gedaan om dit resultaat te bereiken.

1. Inleiding

De schuldenproblematiek voor natuurlijke personen staat al geruime tijd op de politieke agenda. Anders dan het bredere probleem 'bestaanszekerheid' zijn problematische schulden bij uitstek ook een juridisch probleem. Het zijn rechtsregels die bepalen in hoeverre schulden afdwingbaar zijn en wat er moet gebeuren indien iemand niet aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Voor juristen is dat in die zin hoopgevend, omdat regels, als zij niet goed functioneren, ook gewijzigd kunnen worden, mits daarvoor de benodigde politieke meerderheid gevonden kan worden. In deze bijdrage doe ik concrete voorstellen voor een drietal in mijn ogen noodzakelijke wetswijzigingen.

Daartoe schets ik eerst kort het huidige juridische kader waarbij ik tevens aangeef welke wijzigingen op hoofdlijnen wenselijk zouden zijn (par. 2). Ik verwijs daarbij, ten behoeve van de lezer die zich nader in de onderbouwing van de wenselijkheid van die hier voorgestelde wet wil verdiepen om onnodige doublures te voorkomen voornamelijk naar eerder eigen werk.² Wie zich nader wil oriënteren op de problematiek van schulden bij natuurlijke personen, verwijs ik naar het recente Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Problematische schulden, *Naar een beter werkende schuldenketen*, dat naar veel andere bronnen verwijst.³ In par. 3 zal ik ten slotte concrete wetsteksten formuleren, voorzien van een beknopte toelichting.

In deze bijdrage worden drie wetswijzigingen voorgesteld:

- (i) een moratorium voor mensen die zijn toegelaten tot de gemeentelijke schuldhulpverlening;
- (ii) een homologueerbaar, onderhands akkoord voor natuurlijke personen; en
- (iii) een regel die de afdwingbaarheid ontzegt aan schulden nadat het faillissement van een natuurlijk persoon is beëindigd.

Auteur

1. Prof. mr. R.M. Wibier is hoogleraar privaatrecht aan de Universiteit van Tilburg en redacteur essay *Liter*. De auteur dankt prof. em. N.J.H. (Nick) Huls voor zijn opmerkingen bij een eerdere versie van dit artikel.

Noten

2. Zie bijvoorbeeld: R.M. Wibier, 'Is kwijtschelding van problematische schulden een recht of een gunst?', noot bij HR 20 december 2024, ECLI:NL:HR:2024:1913, AA 2025/0122; F.F.J. van der Heijden, M.M. Sitskoon & R.M. Wibier, 'Hoe onze hersemen werken en wat dat betekent voor schuldenproblematiek', AA 2024/0917, p. 917-925; R.M. Wibier, 'Schuldenproblematiek volgens Lucas', in: *Dilemma's van nu*, Insolad Jaarboek 2024, Wolters Kluwer, 2024, p. 261-273; R.M. Wibier, 'De barmhartige schuldeiser', *NTHR* 2024/16, p.

54-58; R.M. Wibier, 'Schuld en boete', *NJB* 2024/1303, afl. 21, p. 1624-1626; R.M. Wibier, 'Drie dringende wetswijzigingen voor natuurlijke personen met schulden', *TvI* 2023/23, p. 185-191; R.M. Wibier, 'Waarom is het herstructureringsregime voor natuurlijke personen zoveel hardvochtiger dan voor ondernemingen?', *NJB* 2022/1074, afl. 17, p.1369-1371; R.M. Wibier, 'Betalen zul je!', *NJB* 2023/4, afl. 1, p. 21-25; R.M. Wibier, 'Essay: Schuld, zonde en verhaal', *TvI* 2021/14.

3. Ernst van Koesveld (vz.), *Eindrapport van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) – Naar een beter werkende schuldenketen – IBO problematische schulden*, te vinden via: rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/06/27/rapport-ibo-problematische-schulden-met-bijlage-1-tm-10, (IBO Schulden 2024).

© Shutterstock

Bij de onder (i) en (ii) genoemde wijzigingen gaat het om in de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs) in te voegen bepalingen. De onder (iii) voorgestelde wijziging betreft de Faillissementswet. De voorstellen zijn in lijn met de uitkomsten van het hierboven genoemde onderzoek van de IBO Problematische schulden,⁴ sluiten aan bij de wens tot één schuldenregeling te komen en brengen de wetgeving voor natuurlijke personen in materieel opzicht in lijn met de wetgeving zoals die al geldt voor ondernemingen.

De maatschappelijke kosten van problematische schulden bij natuurlijke personen zijn schrikbarend, zij worden door de IBO Problematische schulden geschat op minstens € 8,5 miljard. Meer dan de helft van dat bedrag kan worden toegerekend aan verloren arbeidsproductiviteit en toegenomen ziekteverzuim.⁵ Ook dat rechtvaardigt om snel werk te maken van een effectieve herstructureringsmogelijkheid voor natuurlijke personen.

2. Het huidige juridisch kader

Als het om schulden gaat is de kern van de wettelijke regeling te vinden in artikel 276 Boek 3 Burgerlijk Wetboek dat bepaalt dat een schuldenaar met zijn gehele vermogen instaat voor zijn schulden. Dat betekent dat schuldeisers in beginsel op alle goederen van hun schuldenaar verhaal kunnen zoeken. Deze regel is misschien

wel de meest vergaande inbreuk op het eigendomsrecht, want zij brengt mee dat alles wat de schuldenaar heeft in beginsel kan worden beslagen en verkocht om te bewerkstelligen dat schuldeisers volledig worden betaald.⁶ Een dergelijk beginsel van verhaalsrecht is echter alleen mogelijk en zinvol wanneer er ook regelingen bestaan wat te doen wanneer terugbetaling van alle schulden onmogelijk is, omdat de goederen waaruit de schulden kunnen worden voldaan onvoldoende opleveren. Het bieden van die oplossing: dat is wat insolventiewetgeving beoogt.⁷ Zonder een dergelijke oplossing zou het verhaalsrecht iets

Een dergelijk beginsel van verhaalsrecht is echter alleen mogelijk en zinvol wanneer er ook regelingen bestaan wat te doen wanneer terugbetaling van alle schulden onmogelijk is

onmogelijks eisen: alles betalen, terwijl er gewoon geen geld (of in geld om te zetten vermogen) is.

Voor bedrijven bestaan er diverse herstructureringsmethoden omdat de notie dat schulden moeten kunnen worden geherstructureerd breed wordt gedragen. Voorbeelden zijn het Akkoord in faillissement (artikel 138 e.v. Fw),⁸ het Akkoord in surseance (artikel 252 Fw e.v.)⁹ en sinds 2021 de Wet homologatie onderhands akkoord (artikel 369-387 Fw., vaak aangeduid met de afkorting Whoa).

Msnp¹⁰/Wsnp¹¹

Ook voor natuurlijke personen bestaan er herstructureringsmogelijkheden. Een natuurlijk persoon met schulden kan zich melden bij de gemeentelijke schuldhulpverlening. Nadat een persoon is toegelaten¹² volgt een relatief langdurig proces waarin de schuldenaar geholpen wordt de schulden te stabiliseren, waarna een poging wordt gedaan om tot een minnelijke oplossing te komen met alle schuldeisers. Daarvoor is nodig dat alle schulden in kaart worden gebracht. In deze fase moeten bovendien *alle* schuldeisers akkoord gaan met een eventueel akkoord omdat er geen mogelijkheden zijn een weigerachtige schuldeiser te dwingen.¹³ Wanneer de minnelijke pogingen niet slagen, kan de schuldenaar vervolgens worden toegelaten tot de Wsnp. Binnen de Wsnp is het mogelijk om weigerachtige schuldeisers te dwingen alsnog akkoord te gaan (artikel 287a Fw) of om een dwangakkoord aan te bieden (artikel 329 e.v. Fw). Van de dwang van artikel 287a Fw wordt maar weinig gebruik gemaakt, vooral omdat het door de praktijk als ingewikkeld wordt gezien.¹⁴ Probleem bij dit alles is dat eerst een vrij langdurig minnelijk traject moet worden doorlopen en dat voor beide maatregelen voldaan moet worden aan de strenge toelatingsvereisten van de Wsnp (artikel 284 e.v. Fw).¹⁵

Voor een oplossing kan worden aangeknoopt bij een relatief recente ontwikkeling op het terrein van herstructureringen voor ondernemingen. De bedoeling van de Wet homologatie onderhands akkoord uit 2021 is het toegankelijk maken van een dwangakkoord voor ondernemingen, zonder deze obstakels. Een dergelijke mogelijkheid voor natuurlijke personen kan tevens als effect hebben dat schuldeisers zich gedwongen zien zich constructiever op te

Het doorlopen van een traject binnen de Wsnp leidt na achttien maanden leven van het bestaansminimum in beginsel tot een schone lei

stellen in het minnelijke traject. De mogelijkheid van een gedwongen binding aan het akkoord hangt immers 'boven de markt' voor weigerachtige schuldeisers. Ook het hieronder voorgestelde en nader uitgewerkte 'verval' van schulden na het doorlopen van een faillissementsprocedure door een natuurlijk persoon, beoogt vooral een meer constructieve houding van schuldeisers te bevorderen. Onder de huidige wetgeving kan een schuldenaar, natuurlijk persoon, na faillissement (anders dan een rechtspersoon)¹⁶ gewoon weer worden aangesproken voor het onbetaalde deel van de vordering, zodat het voor schuldeisers vaak weinig risicovol is het daar maar op aan te laten komen.

Naast het aanbieden van een akkoord behoort ook het doorlopen van een traject van achttien maanden binnen de Wsnp tot de huidige mogelijkheden. Dat leidt na achttien maanden leven van het bestaansminimum in beginsel tot een schone lei (artikel 358 lid 1 Fw). Het doorlopen van dit traject is, ondanks recente versoepelingen, zwaar en de regeling staat vooral in het teken van het realiseren van een maximale opbrengst voor schuldeisers.¹⁷ De Wet homologatie onderhands akkoord natuurlijke personen beoogt de herstructurering van schulden eenvoudiger en sneller te maken, zulks in overeenstemming met de Wet homologatie onderhands akkoord zoals die al voor ondernemingen geldt.¹⁸

3. Wet homologatie onderhands akkoord natuurlijke personen

(i). Moratorium

De oplossing bij problematische schulden begint bij het onderkennen van het probleem, gevolgd door het zoeken

4. IBO Schulden 2024.

5. Een en ander: Bijlage 14 IBO Schulden 2024.

6. Zie over die kwestie en over de vraag waarom kwijtschelding van schulden of het beperken van verhaal door schuldeisers meestal niet in strijd zal zijn met Protocol 1 EVRM: S. Koudijs & R. Wibier, 'De Toeslagenaffectaire-compensatie en het 1e Protocol', *NTHR* 2025/17, p. 73-80.

7. Th. H. Jackson, 'The fresh-start policy in bankruptcy law', *Harvard Law Review* 1985/1393.

8. Deze optie staat in theorie ook open voor natuurlijke personen, maar wordt niet of nauwelijks gebruikt.

9. Zie HR 26 augustus 2003, *NJ* 2004/549 (ICH/UPC) voor een voorbeeld.

10. De afkorting Msnp staat voor Minnelijke schuldsanering natuurlijke personen.

11. Een uitstekend, gedetailleerd overzicht over hoe de schuldsaneringsregeling voor natuurlijke personen werkt is te vinden in de conclusie van A-G De Boek (ECLI:NL:PHR:2024:562) bij HR 20 december 2024, ECLI:NL:HR:2024:1913. De A-G noemt ook nog een aantal regelingen die voor het doel van deze bijdrage onbesproken kunnen blijven.

12. Veel mensen melden zich niet. Schaamte is daarbij een belangrijke factor. Wanneer herstructurering van schulden bij natuurlijke personen maatschappelijk als net zo normaal wordt gezien als bij bedrijven, zou dat mogelijk een positief effect kunnen hebben op de bereidheid van mensen om zich te

melden.

13. In deze kan een onredelijke schuldeiser door de rechter worden gedwongen mee te werken, maar de lat ligt zo hoog (vgl. het *Payroll-arrest*, HR 12 augustus 2005, *NJ* 2006/230) dat het praktisch gezien geen optie is, nog los van het feit dat schuldenaren met problematische schulden doorgaans geen mogelijkheden hebben juridische procedures te starten en te bekostigen.

14. Vgl. [nvvk.nl/page/1439/2023/12/29/85-dwangakkoorden-succesvol-zet-ze-vaker-in#:~:text=Het%20dwangakkoord%20wordt%20nog%20te,als%20je%20dit%20middel%20inzet](https://www.nvvk.nl/page/1439/2023/12/29/85-dwangakkoorden-succesvol-zet-ze-vaker-in#:~:text=Het%20dwangakkoord%20wordt%20nog%20te,als%20je%20dit%20middel%20inzet).

15. Na een succesvolle toepassing van art.

287a Fw is formele toelating tot de Wsnp niet meer nodig.

16. Weliswaar bestaat er voor rechtspersonen geen regel die schulden onafdwingbaar maakt maar doordat rechtspersonen worden ontbonden na een faillissement is het effect dat schulden praktisch gezien niet langer verhaalbaar zijn (art. 2:19 lid 1 onder c BW).

17. Zie de eerder aangehaalde conclusie van A-G De Boek onder 4.68 t/m 4.72 voor een overzicht van de verplichtingen van de schuldenaar onder de Wsnp.

18. Het simpelweg openstellen van deze regeling voor natuurlijke personen is gelet op de complexiteit en specifieke afstemming op ondernemingen niet mogelijk.

van hulp. De hulpverlening is in handen van gemeenten op basis van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Onderstaande artikelen zouden aan die wet kunnen worden toegevoegd.

Aanbieding akkoord

1. De schuldenaar die is toegelaten tot de gemeentelijke schuldhulpverlening is bevoegd een akkoord aan schuldeisers aan te bieden. Het college van burgemeester en wethouders bevordert zo veel mogelijk de aanbieding van een akkoord.

[Toelichting: De kern van de regeling is de mogelijkheid een dwangakkoord aan te bieden, zonder dat eerst een Wsnp-procedure of andere insolventieprocedure hoeft te worden gestart en zonder dat aan (alle) toelatingsvereisten voor die procedures hoeft te zijn voldaan.]

Moratorium

2. Zodra de schuldenaar die is toegelaten tot de gemeentelijke schuldhulpverlening, door middel van een schriftelijke verklaring aan het college van burgemeester en wethouders aangeeft een akkoord te willen aanbieden, treedt van rechtswege een moratorium in werking, waarin elke bevoegdheid van schuldeisers tot verhaal op de goederen van de schuldenaar en tot opeising van goederen die zich in de macht van de schuldenaar bevinden niet kan worden uitgeoefend.

[Toelichting: Een moratorium geeft rust en daarmee de ruimte om aan een oplossing te werken en is daarmee essentieel voor goede slagingskansen. Het moratorium zal bekendgemaakt moeten worden zodat schuldeisers (kunnen) weten dat verhaal op het vermogen niet langer mogelijk is. Door te kiezen voor een moratorium van rechtswege worden de administratieve lasten voor de gemeentelijke schuldhulpverlening tot een minimum beperkt. Schuldeisers kunnen zich op grond van artikel 4 hieronder eventueel tot de rechter wenden wanneer zij zich tegen het moratorium willen verzetten.]

3. Het moratorium geldt voor een periode van zes maanden en kan tweemaal met eenzelfde periode worden verlengd door een daartoe strekkend verzoek aan de rechtbank die bevoegd is over de homologatie van het akkoord te beslissen. De schuldenaar, een of meer schuldeisers en het college van burgemeester en wethouders kunnen een verzoek tot verlenging indienen. Het verzoek zet summiëlijk de gronden voor de verlenging uiteen. De rechtbank behandelt het verzoek met de meeste spoed.

[Toelichting: Mensen met schulden leven onder continue stress. Dat bemoeilijkt het vinden van oplossingen. Mensen zoeken geen hulp, schamen zich en zijn vaak niet in staat de juiste beslissingen te nemen.¹⁹ Een adempauze helpt daarbij. Weliswaar bestaat er al een breed moratorium (artikel 5 Wet gemeentelijke schuldhulpverlening), maar dit heeft praktisch geen betekenis omdat het nooit wordt toegepast.²⁰ De oorzaak daarvan is dat het als ingewikkeld wordt ervaren omdat er tal van voorwaarden aan zijn verbonden. Om die reden kent het voorgestelde moratorium alleen maar het vereiste dat de schuldenaar is toegelaten

Weliswaar bestaat er al een breed moratorium maar dit heeft praktisch geen betekenis omdat het nooit wordt toegepast

tot de schuldhulpverlening en heeft aangegeven een akkoord te willen aanbieden. Een adempauze kan mensen over de streep trekken om daadwerkelijk hulp te zoeken. Voor wie zich meldt is er direct resultaat mogelijk in de vorm van een incassostop. De adempauze kan worden gebruikt om de financiële situatie in kaart te brengen en het akkoord voor te bereiden en geeft de noodzakelijke rust om ook aan andere oplossingen te werken zoals het zoeken van een baan of het oplossen van andere problematieken. Ten slotte laat het arrest van de Hoge Raad van 20 december 2024 zien dat beslagleggingen in de minnelijke fase onwenselijk zijn.²¹ Er komt een premie te staan op (zo vroeg mogelijk) beslag leggen en daarmee op agressievere incassomethoden wanneer de beslaglegger zo in staat is een groter deel van zijn vordering voldaan te krijgen dan waar hij in een concursus recht op zou hebben. Ook voor dat probleem biedt het moratorium een oplossing.]

4. De rechtbank die bevoegd is over homologatie van het akkoord te beslissen is bevoegd op verzoek van een of meer schuldeiser(s) om zwaarwegende redenen de afkoeingsperiode met betrekking tot een of meerdere goederen geheel of gedeeltelijk op te heffen. De schuldenaar en het college van burgemeester en wethouders worden gehoord.

[Toelichting: Deze mogelijkheid beoogt schuldeisers te beschermen en is in lijn met een vergelijkbare mogelijkheid bij de afkoeingsperiodes in faillissement en surseance.]

(ii). Akkoord

Werkings akkoord

5. Het aangenomen akkoord is bindend voor alle schuldeisers, nadat het door de rechtbank is gehomologeerd, met uitzondering van de vordering die ziet op de eigen woningschuld voor zover die door hypotheek is gedekt en vorderingen die door pand en hypotheek zijn gedekt en ander voor zover zij kunnen worden verhaald op het in zekerheid gegeven goed. Voor het niet-betaalde deel van de vorderingen resteert een natuurlijke verbintenis.

[Toelichting: Deze oplossing is in lijn met hoe akkoorden in algemene zin werken in de Nederlandse insolventiewetgeving en met de gedachte dat separatisten hun rechten kunnen blijven uitoefenen. Zie ook: HR 13 maart 2009, NJ 2009/203, m.nt. P. van Schilfgaarde (X/ING). Een openstaand discussiepunt is wat te doen met schulden waaraan voorrang is verbonden, zoals vorderingen van de fiscus. Een voor de hand liggende oplossing zou zijn in het akkoord een dubbel percentage aan te bieden aan deze schuldeisers. Er is geen goede fundamentele reden om vor-

deringen waaraan voorrang is verbonden categoriaal uit te zonderen van de werking van het akkoord. Voor vorderingen die met een goederenrechtelijk zekerheidsrecht zijn verzekerd is die reden er wel.]

Stemming akkoord

6. Alle bekende schuldeisers worden door het college van burgemeester en wethouders ten minste veertien dagen van tevoren opgeroepen voor de vergadering waarin over het akkoord zal worden gestemd. Van de vergadering wordt aankondiging gedaan in de gebruikelijke gemeentelijke publicatieorganen. Schuldeisers kunnen hun vorderingen indienen bij het college van burgemeester en wethouders tot uiterlijk drie dagen voorafgaand aan de vergadering en worden geacht daarbij een volmacht te hebben afgegeven aan de schuldenaar en het college van burgemeester en wethouders om vóór het akkoord te stemmen.

Bij latere indiening of betwisting van de vordering door de schuldenaar, een schuldeiser of het college van burgemeester en wethouders, beslist de rechter-commissaris over toelating tot de vergadering en de stemming over het akkoord.

7. De vergadering vindt plaats ten overstaande van de rechter-commissaris van de tot homologatie bevoegde rechtbank. De schuldenaar en het college van burgemeester en wethouders zijn bevoegd het akkoord te verdedigen. Schuldeisers mogen het woord voeren over de wenselijkheid van het akkoord.

8. Het akkoord is aangenomen wanneer ten minste 50% van de schuldeisers die hun vordering hebben ingediend en zijn toegelaten tot de stemming en die gezamenlijk ten minste 25% van die schulden vertegenwoordigen vóór het akkoord hebben gestemd. Artikel 267 Fw is van overeenkomstige toepassing. De rechter-commissaris is bevoegd een schuldeiser die tegen het akkoord heeft gestemd het stemrecht te ontnemen wanneer deze naar diens oordeel gelet op de belangen van de schuldenaar en de gezamenlijke schuldeisers in redelijkheid niet tot de tegenstem heeft kunnen komen. Artikel 268a Fw is van overeenkomstige toepassing.

[Toelichting: Voor een dwangakkoord is in algemene zin vereist dat schuldeisers erover stemmen en dat een rechter het akkoord (na een positieve uitkomst) vervolgens homologeert om ook tegen- en niet-stemmers te kunnen binden. Om de logistiek en administratieve lasten voor schuldeisers, de schuldenaar en de gemeente te beperken worden zij geacht bij de indiening van hun vordering een volmacht te verstrekken om vóór het akkoord te stemmen. Schuldeisers die willen tegenstemmen (of zich willen onthouden van stemming) zullen dit expliciet moeten aangeven. De stemming over het akkoord is geïnspireerd op stemmingen over akkoorden in de Nederlandse insolventiewetgeving. Het percentage van 25% wijkt af van die regelingen om te voorkomen dat een paar grote(re) schuldeisers een herstructurering zouden kunnen tegenhouden. De artikelen 267 en 268a Fw staan in de titel over het surseance-akkoord en geven de rechter-commissaris bevoegdheden om te beslissen over de toelating tot de stemming en om

onder omstandigheden de stemming over een akkoord te overrulen.]

Homologatie

9. Het aangenomen akkoord wordt door het college van burgemeester en wethouders zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval binnen vier weken nadat het is aangenomen ter homologatie voorgelegd aan de rechtbank van de gemeente waar de schuldenaar is toegelaten tot de schuldhulpverlening.

10. Alle bekende schuldeisers worden door de griffier opgeroepen voor de homologatiezitting. Zij kunnen ter zitting hun oordeel geven over de wenselijkheid van homologatie van het akkoord.

11. De beslissing omtrent homologatie wordt genomen binnen acht dagen na de homologatiezitting.

12. Homologatie kan slechts worden geweigerd op de in art 272 lid 2 onder 1 t/m 3 Faillissementswet genoemde gronden.

13. Tegen homologatie van het akkoord staat geen rechtsmiddel open. Tegen de weigering het akkoord te homologeren kunnen schuldeisers, de schuldenaar en het college van burgemeester en wethouders binnen veertien dagen hoger beroep instellen bij het gerechtshof. Tegen het arrest van het gerechtshof waarbij de homologatie wordt geweigerd, staat voor dezelfde partijen binnen veertien dagen beroep in cassatie bij de Hoge Raad open.

[Toelichting: De homologatie is geïnspireerd op hoe deze werkt bij andere akkoorden in de Nederlandse insolventiewetgeving. Zij is afgestemd op de specifieke behoefte van natuurlijke personen. De weigeringsgronden voor homologatie zijn ontleend aan de surseance-regeling (artikel 272 FW). Het uitsluiten van rechtsmiddelen tegen een positief oordeel geeft de schuldenaar snel zekerheid over het wel-slagen van de herstructurering en is in overeenstemming met de Whoa voor bedrijven.]

(iii). 'Verval' van schulden na doorlopen faillissement

[Toelichting: Het sluitstuk van de wet homologatie onderhands akkoord natuurlijke personen is de regel dat het doorlopen van een faillissement door een natuurlijke persoon een schone lei tot gevolg heeft. Nu is dat niet het geval waardoor er voor schuldeisers minder aanleiding kan zijn om (vrijwillig) mee te werken aan een akkoord. Wanneer het alternatief van het verlenen van medewerking is dat de schuldenaar failliet gaat en de schuldeiser in dat scenario het risico loopt daardoor nog veel minder of

19. F.F.J. van der Heijden, M.M. Sitskoorn & R.M. Wibier, 'Hoe onze hersenen werken en wat dat betekent voor schuldenproblematiek', AA 2024/11, p. 917-925.
20. Zie onder meer de evaluatie van het brede moratorium door Bureau Bartels i.s.m. R.M. Wibier: eerstekamer.nl/bijlage/20230210/evaluatie_breed_moratori-

um_bureau/document3/f=/vm0hk0rvxtn.pdf.

21. Zie daarover mijn noot: 'Is kwijtschelding van problematische schulden een recht of een gunst?', noot bij HR 20 december 2024, ECLI:NL:HR:2024:1913, AA 2025/0122.

Er zijn geen goede redenen om aan natuurlijke personen te onthouden, wat wij voor bedrijven allang normaal vinden: een effectieve, snelle en zo min mogelijk belastende methode om ondraaglijke schuldenlasten te herstructureren

zelfs helemaal niets te ontvangen, zal dat de bereidheid mee te werken aan een akkoord naar verwachting positief beïnvloeden, zoals nu bij rechtspersonen het geval is. Deze oplossing is daarmee in lijn met de regeling zoals die voor rechtspersonen geldt. Weliswaar bestaat er geen regel die schulden onafdwingbaar maakt maar omdat rechtspersonen worden ontbonden na een faillissement is het effect dat schulden praktisch gezien niet langer verhaalbaar zijn (artikel 2:19 lid 1 onder c BW).]

14. Aan artikel 193 van de Faillissementswet worden een vierde en vijfde lid toegevoegd:

4. Na beëindiging van het faillissement zijn alle verifieerbare vorderingen jegens de schuldenaar, natuurlijk persoon, niet langer afdwingbaar, ongeacht of de vordering daadwerkelijk is geverifieerd. De leden 4 en 6 van artikel 358 zijn van overeenkomstige toepassing.
 5. Het vierde lid kan door de rechtbank buiten toepassing worden gelaten:
 - a. wanneer aannemelijk wordt dat de schuldenaar te kwader trouw is geweest bij het aangaan van zijn schulden, bij het aanvragen van of gedurende het faillissement; kwade trouw wordt vermoed aanwezig te zijn indien de schuldenaar in een periode van drie jaar voorafgaand aan het faillissement reeds gebruik heeft gemaakt van de regeling van lid 4;
 - b. wanneer het aan de schuldenaar te wijten is dat geen onderhands akkoord met zijn schuldeisers tot stand komt;
 - c. wanneer de schuldenaar in staat moet worden geacht binnen een termijn van twaalf maanden op andere wijze een schone lei te verkrijgen;
 - d. tot het bedrag dat de schuldeiser zijn vordering kan verhalen op grond van een recht van pand of hypotheek; en
 - e. met betrekking tot vorderingen uit hoofde van een wettelijke onderhoudsplicht.
- Bij algemene maatregel van bestuur kunnen ook andere specifieke vorderingen worden uitgezonderd van de werking van lid 4.

[Toelichting: Deze wetswijziging beoogt de schuldenaar, natuurlijk persoon, na beëindiging van het faillissement een schone lei te bieden. Dit verbetert zijn onderhandelingspositie en kan zo bijdragen aan het succesvol tot

stand brengen van een onderhands akkoord. Bovendien wordt de positie van een natuurlijke persoon die failliet gaat op deze wijze meer in overeenstemming gebracht met die van een rechtspersoon die failliet. Rechtspersonen die een faillissement doorlopen worden immers ontbonden waardoor schulden praktisch gezien niet langer verhaalbaar zijn (artikel 2:19 lid 1 onder c BW).

Daarnaast voorkomt de wet dat mensen in een uitzichtloze situatie blijven hangen en voor hun levensonderhoud en dat van degenen voor wie zij verantwoordelijkheid dragen afhankelijk zijn van sociale voorzieningen. Het ontbreken van een dergelijke regel voor natuurlijke personen brengt hoge maatschappelijke kosten met zich mee niet alleen in de vorm van de reeds genoemde grote aanspraken op sociale zekerheid, kosten die gepaard gaan met huisuitzettingen en andere kostbare incassomaatregelen waar vaak maar zeer beperkte bedragen mee worden binnengehaald voor schuldeisers, maar ook in de vorm van achterblijvende productiviteit van mensen voor wie door een uitzichtloze schuldenpositie geen positieve prikkel meer bestaat om een nuttige maatschappelijke bijdrage te leveren in de vorm van (vrijwilligers)werk. Voorts zorgt de voorgestelde wijziging ervoor dat de verantwoordelijkheid voor het ontstaan van schulden niet meer exclusief bij de schuldenaar komt te liggen, maar dat er voor (potentiële) schuldeisers ook een prikkel ontstaat om zorgvuldigheid te betrachten bij het verlenen van krediet en constructief mee te denken wanneer er desondanks een problematische schuldsituatie ontstaat of dreigt te ontstaan.]

4. Conclusie

In deze bijdrage heb ik concrete voorstellen gedaan voor de invoering van een wet homologatie onderhands akkoord voor natuurlijke personen door toevoeging van een moratorium en een onderhands akkoord aan de Wgs en het 'verval' van schulden na het doorlopen van een faillissementsprocedure. Ik hoop met die voorstellen een bijdrage te kunnen leveren aan de oplossing van een groot maatschappelijk probleem. Waarom het gerechtvaardigd is om een dergelijke wet in te voeren? Het kortst mogelijke antwoord op die vraag is dat er geen goede redenen zijn om aan natuurlijke personen te onthouden, wat wij voor bedrijven allang normaal vinden: een effectieve, snelle en zo min mogelijk belastende methode om ondraaglijke schuldenlasten, als het echt niet anders kan, te herstructureren. •